

Slovenske otroke v slovenske šole!

V teku je vpisovanje v slovenske osnovne in srednje šole. Naše družine in starše smo že večkrat opozarjali in opominjali na njih sveto dolžnost, da vpišejo svoje sinove in hčere v šole, kamor spadajo, to je v slovenske šole.

Državna oblast nam je odprla razne vrste šol v našem materinem jeziku, ker je spoznala, da je obstoj teh šol za državljane slovenske narodnosti potreben in upravičen. Za pravico do slovenske šole so se naši predniki vztrajno borili več kot sto let proti ponemčevalnemu in fašističnemu nasilju. Končno smo dobili svoje šole. Ali naj torej sami zaradi lastne malomarnosti, neuvidevnosti ali duševne lenobe zavržemo te velike pridobitve?

Zato, slovenski starši na Goriškem in Tržaškem storite svojo dolžnost do svojih otrok in do slovenskega naroda.

Noben izgovor ne drži pred dejstvom, da spada slovenski otrok v slovensko šolo. Tudi ne izgovarjanje na to, da še nimamo vseh vrst tistih šol, ki bi vzgajale mladino za praktične, dobičkanosne poklice, in to, če mogoče kar brž, v treh letih ali še prej. Ne smemo se postaviti na stališče, da je dovolj, če bo opravljala naša mladina same podrejene poklice. Potrebujemo mladino s široko izobrazbo, mladino, ki bo z veseljem hodila tudi v naše višje srednje šole in si potem izbrala ugledno življenjsko pot. Napolizobražencev imamo že dovolj!

Še bolj škodujejo lastnim otrokom tisti slovenski starši, ki svoje sinove in hčere preprišejo ali že z vsega početka pošiljajo v drugojezične šole. Bog vedi, ali se jim zdi to bolj gosposko ali bolj hlapčevsko? Takšne žrtve lastnih staršev po navadi v srednji šoli ne dosežejo napredka, ali zdelujejo le z veliko težavo ter postanejo v življenju praktično in narodno pol tič pol miš. Navadno se potem tudi popolnoma odtujijo staršem.

Obstaja pa žal še tretja, najmanj simpatična zvrst naših staršev. To je peščica tistih slovenskih šolnikov, ki svojih otrok ne pošiljajo v slovenske šole, na katerih sami poučujejo in od katerih imajo kruh, ampak v druge. Naše ljudstvo se sprašuje, čemu vendar pljuvajo v lastno skledo? Če se jim zdi prenizko, da bi njihovi otroci sedeli v klopih z našimi otroki, naj tudi oni zapuste slovenske šole in gredo tja, kamor so že poslali lastne otroke. To bi bilo edino logično in moralno.

Bridek, a resničen je ta pojav, zapisati pa ga je treba, ne da bi hoteli koga žaliti, ker resnica in dolžnost morata imeti za vse enako veljavo.

Na vse slovenske družine naslavljam še enkrat poziv, naj izpolnijo svojo krščan-

(Nadaljevanje na II. strani)

ZAČELO SE JE ČETRTO KONCILSKO ZASEDANJE

V torek, 14. t. m. se je začelo v Rimu kar najbolj slovesno četrto in zadnje zasedanje II. vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora.

Slovesnost, s katero so odprli zasedanje cerkvenega zbora, se je začela ob devetih dopoldne, ko je stopil papež, pred katerim je šlo v sprevedu 26 kardinalov, v baziliko Sv. Petra, kjer ga je sprejela pesem »Tu es Petrus«. V koncilski dvorani, v katero so preuredili glavno ladjo bazilike, je bilo navzočih nad 2 tisoč koncilskih očetov, poleg opazovavcev, strokovnjakov, cerkvenih in laičnih osebnosti ter diplomatskega zbora. Prisotni so bili tudi opazovavci tajništva za zedinjenje krščanskih Cerkv, katerih število se je povečalo od 70 na tretjem zasedanju na okrog 100. Med njimi so prvič tudi zastopniki bolgarske pravoslavne Cerkve (ni pa zastopana srbska pravoslavna Cerkev). Takoj ko je Pavel VI. prispel do oltarja, je začel obhajati sv. mašo. Pri obhajilu so z njim vred mašujoči koncilski očetje (26) vzeli del posvečene hostije in jo položili vsak na svojo pateno, nakar so jo zaužili vsi skupno. Po maši je papež introniziral evangelij, čemur je sledila izjava kardinalov o pokorščini papežu. Ob 10.50 je začel brati papež svoj govor v latinščini in izjavil, da je odprto četrto zasedanje vesoljnega cerkvenega zbora.

Govorec o nalogah katoliške Cerkve v svetu je papež zagotovil, da se bo njeno delo apostolata nadaljevalo ne glede na sedanje težave. Spomnil je na to, da se številni bratje ne morejo udeležiti cerkvenega zbora, ker jim to branijo omejitve in zatiranje verske svobode. Še posebej se je spomnil vernikov, ki ne smejo svobodno izražati svojega verskega prepričanja, in je pozval vse, naj molijo tudi za sovražnike Cerkve. »Samoljubni naj bo zmagovavka nad vsemi in med ljudmi naj obhaja zmagoslavje mir, ki je prav te dni ranjen in okrvavljen« — je rekel papež. »Ne moremo zamolčati — je pristavil Pavel VI. — naše največje želje, da bi prenehala vojna in da bi se vrnila med narode medsebojno spoštovanje in sloga«.

Papež je omenil tudi svoj bližnji obisk na sedežu Združenih narodov za dvajseto obletnico te organizacije in je dejal, da se hoče podati tja z namenom, da bi prinesel tem zborujočim predstavnikom narodov poslanstvo časti in miru.

Končno je papež izrekel svoj »spoštljivi in prisrčni« pozdrav vsem koncilskim očetom, članom diplomatskega zbora, nekatoliškim opazovavcem, poslušavcem in poslušavkam, strokovnjakom, ki prisostvujejo in pomagajo s svojim delom cerkvenemu zboru, in zlasti tudi tisku, radiu in televiziji.

Prvi dan četrtega zasedanja vesoljnega cerkvenega zbora je zaključila spokorna procesija, ki jo je vodil papež Pavel VI. Procesija, v kateri so šli vsi koncilski očetje, pa tudi vsi rimski župniki in udje cerkvenih bratovščin, je pozno popoldne odšla iz cerkve Santa Croce in Gerusalemme, v kateri hranijo največje relikvije krščanstva. V procesiji so nosili košček križa, na katerem je bil Kristus križan in katerega je našla po izročilu sveta Helena, mati cesarja Konstantina, pred več kot šestnajstimi stoletji. Ravno v torek je Cerkev tudi obhajala spomin na ta dogodek. Iz starodavne bazilike se je usmerila procesija ob petju psalmov in v svitu bakel proti baziliki Sv. Janeza, ki je rimska katedrala. Tam se je zaključila.

V sredo dopoldne so se zbrali koncilski očetje na svojo 128. generalno kongregacijo od začetka cerkvenega zbora in se lotili besedila sheme o verski svobodi, ki je bila izglasovana in sprejeta že ob koncu tretjega zasedanja, a je papež na prošnje nekaterih koncilskih očetov odločil, da jo bodo ponovno pretresli, ker so jo prvič sprejeli v preveliki naglici in zato ni povsem zadovoljiva.

Na kongregaciji so tudi predložili koncilski dokument, ki vsebuje glavne obrise osnutka za novo škofovsko sinodo, ki naj bi jo sestavljali po večini člani, izvoljeni na škofovskih konferencah, kot je naznanil papež Pavel VI. v govoru, s katerim je odprl četrto zasedanje cerkvenega zbora.

Zborovanje astronautov v Atenah

V Atenah so se zbrali na 16. mednarodnem kongresu štirje astronauti in tisoč petsto znanstvenikov, ki se ukvarjajo z raziskovanjem vesoljskega prostora. Grčijo so izbrali za ta kongres kot deželo, kjer sta živela legendarna junaka Dedal in Ikar, ki sta prva poletela v zrak s perutmi, pritrjenimi z voskom na hrbet. Zborovanje je odprl kralj Konstantin v antičnem gledališču pod Akropolis. Zbrani učenjaki imajo kot glavno točko na sporedu preučevanje bioastronavtike, to je, kako vpliva kozmični prostor na človeški organizem. Drugo vprašanje, katero so sprožili sovjetski zastopniki, pa zadeva mednarodno vesoljsko pravo. V številnih odsekih bodo strokovnjaki tudi razglabljali, kako bi se dalo polete v vesolje mednarodno organizirati.

Znani atomski znanstvenik Fuchs, ki živi zdaj v Vzhodni Nemčiji, potem ko je prebil nekaj let v angleških ječah, ker je izdajal atomske tajnosti Sovjetom, je zdaj obdolžil Zahodno Nemčijo, da pripravlja industrijsko izdelavo atomskih bomb.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 19. septembra 1965, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Kekec nad samotnim breznom«. Povest, napisal Josip Vandot. Dramatiziral Joško Lukeš. Tretji in zadnji del; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 15.30 »Zlat dež«. Radijska drama, napisal Edward Pizzer, prevedel Saša Martelanc. Igra RO., režira Stana Kopitar; 17.30 Popoldanski ples; 20.30 Iz slovenske folklorne - Niko Kuret: »Pratika za drugo polovico septembra«; 21.00 Vokalni ansambel »Chapman College Madrigal Singers«.

• PONEDELJEK, 20. septembra 1965, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Iz slovenske folklorne - Niko Kuret: »Pratika za drugo polovico septembra«; 13.30 Glasbeni kontrasti; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.00 Slovenski solisti; 19.15 Kulturni zakladi naše dežele - Giovanni Comelli: »Videmski folklorni muzej«; 20.35 Aleksander Borodin: »Knez Igor«, opera s prologom v štirih dejanjih. Prolog, prvo in drugo dejanje.

• TOREK, 21. septembra 1965, ob: 11.45 Veseli motivi; 12.15 Naš vrt, pripravila Bogdana Cernigoj; 18.30 Skladatelj naše dežele; 19.15 Današnje otroške igre, razvedrila in zabave naših otrok. Pripravila Nerina Svab; 20.35 Aleksander Borodin: »Knez Igor«. Tretje in četrto dejanje; 21.40 Humoreske preteklega stoletja - Alfonz Pirec: »Moj prvi bolnik«.

• SREDA, 22. septembra 1965, ob: 11.45 Ansambla Dom Frontiere in »The European All Stars«; 12.00 Alessandro Manzoni - Zaročenca: (16) »Kuga v Milanu«. Po prevodu Andreja Budala za radio priredil Martin Jevnikar. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddajo vodi Jože Peterlin; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Antologija vana Trinka - Rado Bednarik: (5) »Iz globin njegovega nauka«; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.30) Slavko André: »Vdaja Japonske pred dvajsetimi leti«.

• CETRTEK, 23. septembra 1965, ob: 11.45 Italijanski pevci in ansambli; 12.15 Spoznavajmo Italijo - Bruno Nice: »Notranje raznolikosti in narodna enotnost«; 18.50 Violinske skladbe; 19.15 Zlata žlica. Pripravila Tone Penko; 21.00 »Knjižni molj«. Igra v treh dejanjih, napisal Sem Benelli, prevedel Martin Jevnikar. Igra RO., režira Jože Peterlin.

• PETEK, 24. septembra 1965, ob: 11.45 Revija solistov; 12.15 Ženski tednik, pripravila Jadviha Komac; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.00 Koncertisti naše dežele: Flvist Miloš Pahor, pri klavirju Piero Rattalino. Giulio Viozzi: Cinque peripezie; 19.15 Od Julijcev do Jadrana: pravljice, pripovedke in legende. Pripravila Rado Bednarik; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Zgodovina evropskih ustav.

• SOBOTA, 25. septembra 1965, ob: 11.45 Pihalne godbe; 12.15 Največ, najvišje, najdlje; 15.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 17.00 Pevski zbori Furlanije - Julijske krajine; 18.30 Primož Ramovš: Sinfonietta. Orkester Slovenske filharmonije vodi Samo Hubad. Karel Pahor: Istrijanka, 15 minatur za balet. Orkester Slovenske filharmonije vodi Bogo Leskovic; 19.15 Poletna srečanja. Pripravil Saša Martelanc; 20.45 Moški vokalni kvartet, vodi Ubald Vrabc; 21.00 Alessandro Manzoni - Zaročenca: (17) »Renzo najde Lucijo v lažetu«; 21.45 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

19. septembra, nedelja: Vitograd, Vido
20. septembra, ponedeljek: Brane, Morana
21. septembra, torek: Matej, Mate
22. septembra, sredo: Mavricij, Tomaž
23. septembra, četrtek: Slavojka, Tekla
24. septembra, petek: Nadja, Gerard
25. septembra, sobota: Uroš, Kleofa

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Onemoglo prerivanje med Indijo in Pakistanom

Po prvih začetnih prodorih indijskih čet na pakistansko ozemlje, ki jih je bilo pripisati predvsem presenečenju, je sledilo zadnji teden onemoglo prerivanje med vojaškimi skupinami obeh držav, zdaj na tej, zdaj na oni strani meje. Nobena stran ni dosegla kakega pomembnejšega uspeha in zasedeno ni bilo še nobeno pomembnejše mesto, čeprav obe poročata o uspehih in masovnem uničevanju nasprotnih sil, zlasti tankovskih. Zdi se pa, da nobena stran ni sposobna izvesti kakega globljega prodora.

Položaj v Vietnamu

V Južnem Vietnamu je začelo več tisoč ameriških in avstralskih vojakov obširen pogon proti gverilcem v gostih goščavah južno od Ben Cata, približno 32 km od Saigona. Pri pogonu sodelujejo tudi ameriški padalci. Nekaj ur prej pa je skupina bombnikov »B-52«, ki je priletela z otoka Guam, bombardirala tamkajšnje področje.

Pri kraju An Khe, na osrednji visoki planoti v Južnem Vietnamu, nadaljuje ameriška letalska divizija, ki so jo prepeljali prejšnje dni na tamkajšnje področje, z operacijami razporejanja in utrjevanja svojih postojank.

V raznih krajih je prišlo do spopadov različnega obsega med rednimi četami in gverilci.

Ameriško in južno-vietnamsko letalstvo še dalje napadeta zbiranja vietkongovcev na jugu in vojaške objekte v Severnem Vietnamu.

V ameriških vojaških krogih so izjavili, da bodo okrepili ameriške sile v Južnem Vietnamu verjetno tudi preko svojčas od predsednika Johnsona napovedane številke 125.000 mož.

O pobudah za premirje se zadnji čas manj govori.

Vojaški strokovnjaki menijo, da bo lahko trajala vojna med Indijo in Pakistanom do hipa, ko jima bo zmanjkalo bencina in orožja, to pa se zna zgoditi že v nekaj tednih.

Zadnje dni so bili hujši boji v smeri od indijske meje proti Sialkotu severno od Lahoreja, ne da bi bilo prišlo do kake odločitve.

Glavni tajnik Združenih narodov U Thant je obiskal pretekle dni obe deželi in posredoval za premirje. V New York se je vrnil z vtisom, da je »postala želja Indije in Pakistana, da bi končala boje in našla mirno rešitev za svoje probleme, v zadnjem tednu močnejša«. Vsekakor se zdi, da premirje ni daleč, če ne bo prišlo do kakega novega zapleta in presenečenja.

SARAGATOVI OBISKI V LATINSKI AMERIKI

Predsednik republike Saragat je končal svoj obisk v Braziliji in Uruguayu in prišel v sredo v Buenos Aires. Po dobrodošlici, katero mu je izrekel argentinski predsednik Illia, je imel predsednik Saragat govor v senatu, nakar je obiskal tudi vrhovni sodni dvor. Italijanski in argentinski zunanji minister pa sta imela svoj prvi razgovor o mednarodnih zadevah in o odnosih med obema državama.

Obisk predsednika Saragata prihaja — kot je izjavil sam argentinski predsednik Illia — v posebno srečnem hipu in vse daje upati, da bo koristen v smislu, da bo še izboljšal odnose med obema državama, kar pomeni, da je ta obisk konstruktiven v najboljšem pomenu besede.

Po neuradnih vesteh bosta predsednik Saragat in zunanji minister Fanfani obiskala prihodnji mesec Poljsko, kjer bosta ostala od 14. do 16. oktobra.

Proti tekmi v atomskem oboroževanju

Na ženevski razorožitveni konferenci je vodja italijanske delegacije, veleposlanik Cavalletti razložil predlog zunanjega ministra Fanfanija o takoimenovanem atomskem moratoriju. Kot znano, gre za osnutek izjave, ki naj bi jo posamezno dale neatomske države, da se odrekajo atomskemu orožju. Italijanski delegat je uglasil, da ta pobuda ne prejudicira stališča na razorožitveni konferenci sodelujočih držav, ampak skuša samo zagotoviti, da bi se vsaj začasno ustavilo širjenje atomskega orožja še na druge države.

»Ta predlog je bil dan s popolnoma iskrenim hotenjem in z vero v dobro voljo drugih,« je rekel veleposlanik Cavalletti v svoji razlagi osnutka. »Narekujejo ga samo iskrena želja po miru in težnja po večji skupni varnosti. Italija je prepričana, da bi lahko svet užival določeno razdobje srečnega miru, če bi vsaj za nekaj let odvrnili skušnjave neatomskih držav po atomskem orožju in če bi atomske države izkoristile to razdobje za okrepitev svojih prizadevanj za razorožitev.«

Razorožitvena konferenca je nato sklenila, da bo upoštevala italijansko izjavo za svoj uradni dokument in da ga bo predlo-

žila skupaj z uradnim poročilom zasedanju glavnega zbora Združenih narodov.

Ta pobuda italijanskega zunanjega ministra, da bi se zaustavila blazna tekma v atomskem oboroževanju, ki bi prej ali slej lahko privedla do atomske katastrofe, je bila s simpatijo sprejeta od mnogih držav. Upati je, da bo rodila kak pomemben uspeh.

SLOVENSKE OTROKE V SLOVENSKE SOLE!

(Nadaljevanje s 1. strani)

sko, narodno in tudi svojo državljansko dolžnost s tem, da vpišejo svoje otroke v slovenske državne šole! Kajti od strahopetnih in demokratično nezavednih državljanov — takih, ki se ne upajo poslužiti svojih demokratičnih pravic in ki se celo do svojih otrok ne vedejo po svoji vesti — tudi demokratična država ne more mnogo pričakovati, enako kot ne slovenstvo. To so duhovni okrnjenci v vsakem pogledu in tudi v čisto človeškem.

Zato, slovenski starši, otroke v slovenske šole!

Objavljamo članek, ki ga je napisala za »Katoliške misijone« slovenska misijonska zdravnica s. DOMINIKA ZUZEK, ki je že pred leti delovala v Pakistanu, se šla potem specializirati v Anglijo in je zdaj spet v Karachiju, na delu v misijonski bolnici svoje družbe misijonark zdravnic.

Beseda »Pakistan« je obenem perzijska in urdu; pomeni pa »dežela Paka — duhovna čistih ljudi«.

Kot samostojna in neodvisna država ima šele sedemnajst let. A če pogledamo v preteklost, bomo spoznali, da segajo korenine njene kulture pet tisočletij nazaj. V dolini reke Indusa je namreč pred pet tisoč leti cvetela najstarejša in najnaprednejša kultura. V teku tisočletij so doprinele svoj delež še druge kulture, ki so jih prinašali s seboj številni in najrazličnejši narodi: Sumerijci, Mezopotamci, Dravidijci, Ariji (1.500 let pred Kristusom), Grki (300 let pred Kristusom), Shtijci, Baktrijci, Mongoli in muslimani iz Arabije in Osrednje Azije. Te civilizacije niso vedno prinašale napredka, ampak marsikdaj propad.

Sedemnajst let državne samostojnosti je kratka doba, da bi si bilo mogoče ustvariti končno sodbo o življenjski sili dežele. Vendar je napredek v tem času tako velik, da ga je treba občudovati.

Nemajhne težave

Od l. 1947, ko se je država ustanovila, so vse sile usmerjene v oblikovanje dežele in naroda. Veliko problemov povzroča gospodarski razvoj, kultura, vzgoja in tudi politika, to predvsem, ker so prebivalci tako različni po kulturi in tradicijah, celo po rasah, jeziku in načinu življenja.

V Zahodnem Pakistanu na primer bi morali ljudje govoriti poleg angleščine še sedem jezikov posameznih skupin prebivalstva, če bi se hoteli sporazumeti. Zato so uvedli kot uradni jezik »urdu«, katerega mnogo Balucijcev, Sindhis, Batancev, Punzabijancev danes že obvlada, poleg svojega lastnega jezika. Glavna osnova urdu jezika je severno-indijska, a vsebuje tudi mnogo perzijskih in arabskih besed. Pisava je arabska, ki je težka. Urdu jezik je bil glavni jezik v 16. in 17. stoletju, v času mongolskih vladarjev, tik pred prihodom angleške oblasti v Azijo.

Razvoj mest

Razvoj podeželja je bolj počasen, a mesta napredujejo z veliko naglico. Skoraj vsa industrija se ustvarja v velikih mestih, kar prinaša posledice,

Pakistan in njegovi ljudje

co, da je na eni strani veliko bogastva, na drugi pa veliko revščine, zlasti ker industrializacija povzroča svetovni problem: beg kmetov z dežele v mesta, ki prinaša s seboj stanovanjsko vprašanje, ker gre gradnja novih hiš in stanovanj prepočasno naprej v primeri z vsakdanjim dotokom množic podeželjanov. Podobne težave nastajajo v prometu in pogosto tudi v vprašanju zaposlitve novodošlih. Primer Karachija je zgovoren: Pred razdelitvijo angleške Indije v Indijo in Pakistan leta 1947 je bil Karachi le malo ribiško mesto, danes pa šteje dva milijona prebivalcev.

Nezadostno zdravstvo

Domačini se hite usposabljanje znanstveno in tehnično na domačih in inozemskih univerzah v najrazličnejših strokah. A kljub temu je na primer še veliko pomanjkanje zdravstvenega osebja: zdravnikov, bolničark, itd. En zdravnik pride na tisoč bolnikov in ena bolničarka na 4000 bolnikov. A to je že velik napredek, v primerjavi s položajem pred 30 leti, ko je naša ustanoviteljica M. Ana Dengel (Tiroлка) prišla na sever te dežele prvič kot zdravnica in ni bilo tu niti ene domačinske zdravnice ali bolničarke. Danes pa je ravno Pakistan dežela z največjim odstotkom ženskih zdravnic. Po vaseh in na deželi je sploh pomanjkanje bolnišnic še večje kot po mestih. Po vaseh se najdejo le preprosti dispanzerji brez zdravnikov, ki zlepa ne gredo na deželo, kjer vlada pomanjkanje vode, ni elektrike, človek je osamljen, izoliran od prometnih sredstev in civilizacijskih središč in je zato tudi zelo težko imeti na razpolago potrebne zdravniške pripomočke.

Poljedelstvo, obrt, trgovina in industrija

Trgovina dobro uspeva, a na enostaven način: Zjutraj prodajalci razlože po tleh na cesti svoje stvari ter jih prodajajo, zvečer pa spet vse zlože skupaj in odnesejo. Nimajo stroškov z lokali in njih opremo ter propagando...

Ročna dela so znana in zanimiva. Izdelujejo krasne svilene blagove, kovinaste predmete, stvari iz izrezljanega lesa in slonove kosti.

Večina prebivalstva se še vedno ukvarja s poljedelstvom. To je življenje trdega dela in znoja. Marsikje je zemlja slana, drugod je vse puščava, pomanjkanje padavin in vode sploh... Reka Indus se razcepi v pet rokavov, ki nudijo glavni do-

tok vode za celo deželo Zapadnega Pakistana, a od časa do časa ti rokavi usahnejo in vode ni več. Pridelujejo žito, sladkor, tobak, sadje in lan. Nasprotno pa ima Vzhodni Pakistan največ padavin na svetu, a tudi največ povodnji, ki leto za leto uničujejo cele vasi, človeška življenja in pridelke. Pridelajo pa v teh krajih 79 odstotkov jute vse svetovne produkcije, veliko čaja in riža, pa tropičnega sadja. V Zapadnem Pakistanu pridelek dvakrat letno dozori. Ti dve dobi zorenja se imenujeta: Rabi in Kharif. Tedaj mora kmet najbolj garati, kajti vse pridelovanje se opravlja na primitiven način, brez poljedelskih strojev. V Angliji je na primer drugače, kot sem sama videla: Ker vsa poljedelska dela opravljajo stroji, hitro opravijo in jim ostane še dosti časa, tako da si iščejo službe in delajo po tovarnah, medtem k jim polje zori. Upanje je, da se bo poljedelstvo v Pakistanu v kratkem zelo izboljšalo, kakor se je že v nekaterih predelih. Strokovnjaki iz celega sveta se tamkaj trudijo, preiskujejo in poskušajo »ozeleniti puščavo«, kar se jim je marsikje v zadnjih letih že posrečilo, pred vsem z umetnim namakanjem.

»Vaška samopomoč«

Pred nekaj leti je bila uradno ustanovljena takozvana »Vaška pomoč«, katere namen je, učiti vaščane, kaj morejo oni sami narediti za izboljšanje zemlje in rodovitnosti pa življenjskih pogojev sploh. Kmetje obiskujejo enoletni tečaj, v katerem se seznanijo z naprednimi metodami kmetovanja, ribištva, živinoreje, kuharske in gospodinj-ske stroke, itd. Seveda ne mislijo s temi enoletnimi tečaji še vse doseči, a nekaj se vendarle razgibljuje, tisti, ki jih obiskujejo. Tečajniki so potem poslani na deželo, da po vaseh o vsem tem predavajo vsemu ljudstvu, organizirajo mladino za narodno delo in zlasti tudi uče branja in pisanja. Pakistan ima samo 15% pismenih ljudi. Od otrok v šolski dobi od 5 - 12 let jih še danes samo 45% hodi v kako šolo, pa še ti vsi ne zdrže. Obvezen šolski pouk do 12. leta starosti nameravajo uvesti pakistanske oblasti šele leta 1975. Za zdaj pa se prizadevajo za alfabetiziranje vsaj večjega dela odraslih. Uvedli so posebne šole za učitelje odraslih: kdor napravi to šolo, dobi dvajset vasi, katerih nepismene odrasle mora učiti brati

(Nadaljevanje na 7. strani)

KDO SEM?

EDVARD KOCBEK

Moje človeško nastajanje pa bi kljub glavnim in zakonitim smerem v moji usodi ne bilo niti dovolj razvidno niti dovolj pravično, če ne bi omenil duhov, ki so me hranili, popravljali, usmerjali in navdihovali. Na prvem mestu moram imenovati svojega osebnega prijatelja Emmanuela Mounierja, najodličnejšega predstavnika francoskega personalističnega gibanja in ustanovitelja znane revije »Esprit«. Mounier je med obema vojnoma najjasneje in najizdatneje krepil evropske kristjane in jih razsvetljeval, najprej s totalno razlago o človeku, v kateri je zavračal spiritualizem in moralizem kot nemočni težnji, potem pa z novo utemeljitvijo človekove komunikativnosti. Izhod iz sodobnega nereda in nihilizma je videl v socializmu kot obliki svobodne, pluralistične in humanistične družbe, za razliko od marksizma so mu svoboda, ljubezen in umsko ustvarjanje bistvene dimenzije človeškosti. Mounier pa me je hkrati opozarjal na preživele sociološke projekcije konfesionalizma, na nevarnosti teokratizma in klerikalizma. Mounier mi je pomagal odkriti Péguyja, Bloyja in Bernanosa, posebno pa Kierkegaarda in sončne ter senčne strani eksistencializma. Zelo veliko dolgujem tudi francoskim in nemškimi katoliškimi ter protestantskimi teologom, ki rešujejo notranjo krizo krščanstva, ki premagujejo dosedanjo obliko dualizma, izdeluje-

jo teologijo zemeljskosti, dialoga s človekom in nove razumljivosti Jezusa Kristusa, s posebno skrbjo pa jemljejo v pretres vse v teologiji, kar krščanstvo proglašča, ne da bi se zavedalo težav za njegov sprejem v sodobnem človeku. Najbolj pa se moram ustaviti pri največjem sodobnem krščanskem mislecu, znanstveniku in mistiku, jezuitu Teilhardu de Chardinu, ki smo pred nekaj dnevi praznovali desetletnico njegove smrti. Slavni geolog in paleontolog, ki je bil zadnja desetletja udeležen pri vseh odkrivanjih sledov pračloveka, je danes navzoč v vseh odkritih in intenzivnih duhovnih človeštva, v vseh preobrazbah in globokih dialogih. Julian Huxley, angleški biolog, je kljub svojemu ateizmu izjavil spricho njegovega dela, da bo Teilhard pomembno vplival na sedanji svet, ker bo teologe prisilil k iskanju novih perspektiv v smislu evolucije, znanstvenike pa do duhovnih zaključkov iz znanstvenih spoznav. Danes obsegajo Teilhardova dela že devet knjig, literatura o njem samem pa tvori že nepregledno biblioteko. Prevodi njegovih del se širijo med narodi sveta, prevod glavnega dela se pripravlja celo v Moskvi. Odkod sugestivnost njegovih del? Teilhard je tisti veliki sodobni duh, ki prinaša duhovno sproščenost tako verujočim kakor neverujočim. Podoben je Avguštinu, ki je hotel svojo teološko misel vključiti v kozmologijo, in ka-

kor Tomaž Akvinski je poskušal, da bi znanje današnjega časa zbral v nekakšno moderno Summo. Zgodovino je pojmoval kot razvoj narave in kot razvoj duha, snov in duh sta mu kakor Einsteinu samo dve obliči ene ter iste kozmične snovi, razvoj duha vidi v snovi, razvoj snovi pa pojmuje kot silo duha. Največje dejanje njegovih znanstvenih in duhovnih zaključkov leži v spravi znanosti in religije, v evolutivnem pojmovanju sveta in človeka, od snovnih preobrazb do duhovnih sublimacij in odrešeniškega procesa. Pomembno biti je zajel v kratko formulo »plus-étre«, razvoj raste kot večanje biti. Teilhard je krstil Haeckla in Darwina, odrešil je Nietzscheja in potrdil Marxovo medčloveško revolucijo ter videl v vseh velikih naporih časa kohezijsko naraščanje biti kot eno samo približevanje človeštva svoji končni in enoviti osebnosti, ki se bo nazadnje spojila z Bogom Stvarnikom in tako doseгла točko »omega« v vesoljnem razvoju. Slovanskemu duhu je Teilhardova vizija še posebej blizka, za Solovjeva in Berdjajeva je Kristus začetek, središče in zaključek veselja, za pravoslavne mistike ima svet le ta smisel, da človeku omogoči sodelovanje pri pobožanstvenenju sveta. Teilhard je tudi mene potrdil v razvojnem optimizmu, hkrati pa me je opozoril na spore in krize, ki še čakajo na nas v zgodovini. Teilhardovo pojmovanje zla je ostalo edino odprto vprašanje, in tu se osredotočuje tudi moj nemir.

(Dalje)

Tržaškega

Veličastna marijanska slovesnost na Opčinah

V nedeljo — po zdaj že ustaljeni tradiciji se to zgodi vsako leto drugo nedeljo v septembru — je bila na Opčinah veličastna Marijina slovesnost. Lepa, sončna pozno-poletna nedelja je dala slovesnosti še poseben prikupen in veder značaj ter je omogočila mnogim tisočem — tudi starim in bolehnim ljudem — da so lahko prispeli z vseh strani našega tržaškega Krasa na to slovesnost, pa tudi z Goriškega in celo z onstran meje. Računa se lahko, da se je zbralo na Opčinah nad deset tisoč ljudi. Nedvomno je bila to največja množica, kar jih je dozdej privabilo kako Marijansko slavje na Opčinah, ki se vrši zdaj že sedemnajst let.

Ob 15.30 se je začel v cerkvi rožni venec, nakar se je začela formirati procesija, ki je trajala nad eno uro. Šla je pod uličnimi transparenti po glavnih openskih cestah in se nato vrnila k cerkvi. Spreveda kar ni hotelo biti konca in bil je veličasten pogled na naše slovenske ljudi, stare in mlade, kmete, delavce in meščane, skavte in skavtinje, belo oblečene deklice in žene in dekleta v ljudskih nošah, ki so korakali v procesiji, molili rožni venec in litanije in prepevali Marijine pesmi. Igrala je tudi godba s Proseka, katere pa velika večina ljudi v procesiji sploh ni slišala, zaradi dolžine procesije.

Procesija se je vila po cestah v dveh vrstah po dva in dva, da sta delali krili marijorskemu škofu dr. Maksimilijanu Držečniku, ki je hodil v spremstvu številnih duhovnikov med njima in blagoslavljal ljudstvo. Ob straneh baldahina sta korakala v gala uniformah dva karabinerja v pozoru. Ta čast, ki so jo izkazale oblasti slovenskemu škofu, katerega je tržaški škof Santin naprosil, naj ga zastopa na slovesnosti, ker je bil sam zadržan zaradi obredov v zvezi s koncilom, je napravila ugoden vtis na naše ljudstvo.

POZIV SLOVENSKIM STARŠEM

Odbor za slovensko šolo, ki ga na Tržaškem sestavljajo vse slovenske kulturne in prosvetne organizacije ter vse politične stranke, ki vključujejo v svojih vrstah Slovence, poziva slovenske starše, naj se pri vpisu svojih otrok v šolo odločijo v soglasju z lastno narodnostno pripadnostjo in odgovorno v odnosu do svojih otrok.

Vpis otroka v slovensko šolo je narodna dolžnost slovenskih staršev. Šola je najbolj otipljiv dokaz življenjskosti in najučinkovitejše sredstvo za obrambo neenakopravne narodnostne skupnosti, zato jo krepimo z vpisovanjem svojih otrok vanjo.

Obvarujmo narodnostno pripadnost svojih otrok z vpisom v slovensko šolo. Omogočimo svojim otrokom, da si bodo v jeziku, ki jim je najbližji, širili obzorje, da bodo globlje spoznavali materin jezik in vrednote lastnega naroda in tako postali njegovi zavedni pripadniki. Omogočimo jim celovito duševno rast.

Trst, 10. septembra 1965.

ODBOR
ZA SLOVENSKO ŠOLO
V TRSTU

Po procesiji se je velik del množice zgrnil na vaški trg — Brdino — kjer je opravil g. škof mašo na prostem in imel pridigo o škofu Slomšku, velikem Marijinem častilcu. Opozoril je tudi na zlate besede svetniškega škofa Slomška, naj slovenski starši vzgajajo svoje otroke v lepi slovenski besedi, da bodo napravili iz njih res dobre in poštene ljudi, kajti vzgoja v materini besedi največ zaleže.

Množica je med mašo prepevala Marijine in druge cerkvene pesmi. Nato so se ljudje mirno razšli, veseli in zadovoljni nad lepo in mogočno slovesnostjo, ki je napravila na vse globok vtis.

Končno moramo pohvaliti ljudi, ki stanujejo ob cestah, kjer je šla procesija, in na Brdini, ker so res lepo okrasili hiše s prti, zavesami, cvetjem in svečami.

Dolina:

TUDI OBČINA NAJ SPREGOVORI SVOJO BESEDO

V središču pozornosti naše javnosti v dolinski občini je še vedno vprašanje razlaščenja zemljišč v korist naftovodne družbe SIOT, kar se izvaja s posredovanjem Ustanove tržaškega industrijskega pristanišča. Zanimanje in zaskrbljenost javnosti sta povsem upravičeni, saj gre za razlastitev, to je prisilni odvzem okrog 100 hektarov zemlje, ki se vsa nahaja v ravnini.

Glede na izredno važnost vprašanja in zlasti glede na dejstvo, da se bo s to razlastitvijo korenito spremenila gospodarsko-socialna struktura občine, bi upravičeno pričakovali, da bi v korist in zaščito razlaščenecv spregovorila jasno in krepko besedo tudi tista ustanova, ki je prva za to poklicana, to je dolinska občinska uprava. Občina je namreč pristojna, da o tem vprašanju zavzame stališče, kar bi gotovo imelo svojo težo v krogih, ki se zavzemajo za gradnjo naftovoda. Odsotnost občinske uprave je nerazumljiva in so zato prav ravnali dolinski svetovavci Slov. skupnosti, ki so s posebno vlogo na župana zahtevali izredno sejo občinskega sveta in v ta namen predložili v razpravo tudi posebno resolucijo. Do danes pa seja še ni bila sklicana.

V tej zvezi moramo poročati, da se delo Odbora za pomoč razlaščenecv marljivo nadaljuje. Na njegovo pobudo in nasvet so bili vloženi številni tehtni prizivi na prefekturo in tudi na sodnijo. Odbor se je nadalje s posebnim pismom obrnil tudi na vodstva političnih strank in jih prosil za pomoč. Doslej sta svoje zanimanje in pomoč obljubili Slov. skupnost in socialistična stranka.

OBČINSKI DAVKI

Tržaški župan je pozval davkoplačevalce, naj do 20. septembra prijavijo dohodke, ki so podvrženi občinskemu davku. Zadevno prijavo morajo davkoplačevalci predložiti oddelku za davke in takse, kjer dobe tudi potrebne tiskovine.

Prijave so oproščeni davkoplačevalci, ki so že vpisani v občinske sezname ter se njihov dohodek ni spremenil. Podoben poziv je objavil tudi miljski župan.

SPOMENIK BAZOVIŠKIM ŽRTVAM

V nedeljo dopoldne so na tržaškem pokopališču odkrili spomenik bazoviškim žrtvam. Spomenik je delo kiparja Zdenka Kalina, pobudo in sredstva za njegovo postavitev pa je dal Odbor za proslavo bazoviških žrtev. Ob odkritju je imel spominski govor Vekoslav Španger, eden izmed obsojencev na znanem procesu pred posebnim fašističnim sodiščem in avtor knjige »Bazoviški spomenik«, ki je izšla pred kratkim v Trstu.

V nedeljo popoldne pa je bila na strelišču v Bazovici proslava bazoviških žrtev, na kateri so poleg Špangerja govorili še predstavniki italijanskih antifašističnih in partizanskih združenj.

V ZGONIKU ZBIRAJO ZA SPOMENIK ŽRTVAM

Tudi zgoniška občina, čeprav je po svojem obsegu majhna in po prebivalstvu maloštevilna, je bila sorazmerno hudo prizadeta med zadnjo vojno, saj je v borbi proti nacifašizmu izgubilo življenje kar 84 njenih občanov. Da bi se tem žrtvam dostojno oddolžili, je občinski svet na svečani seji pred časom, ob priliki uradne proslave dvajsetletnice osvoboditve, soglasno izglasoval sklep, da se v Zgoniku pred občinskim poslopjem postavi spomenik žrtvam iz vse zgoniške občine. V ta namen je bil imenovan pripravljalni odbor za postavitev spomenika.

Da bi zbral potrebna sredstva za začetek del, je pripravljalni odbor na pobude iz javnosti sklenil, da se obrne na razne organizacije in podjetja in jih zaprosi za prispevke. Prav tako je bilo sklenjeno, da se organizira širša nabiralna akcija med vsemi občani. V ta namen je bil za vsako vas določen sedež, kamor bodo občani lahko prinašali denarne prispevke. — Vsi tisti, ki čutijo za svojo dolžnost, da pripomorejo k postavitvi spomenika, lahko prispevajo na naslednjih zbiralnih sedežih: Zgonik — na sedežu županstva: Salež — Pegan Pepi št. 7-a in Milič Boris št. 37; Repnič — Milič Danilo št. 21 in Rebulca Ladi št. 2; Briščiki — Hrovatin Albin št. 9; Gabrovec — Društvena gostilna; Devinsčina — Gostilna Dolenc; Samatorca Colja Franc.

Zeleti pa je, da bi bil spomenik res umetniško delo, da bo vasi tudi v trajen okras.

JEZIKOVNI »BRUS« PROF. JEVIKARJA

Prof. Martin Jevnikar ima v tiskarni »Graphis« v tisku knjižico o tem, katere besede in oblike v slovensčini so napačne in naj bi se jih vsi pišočji izogibali. Gre za ponatis njegovih člankov v »Literarnih vajah«, ki so bili namenjeni študirajoči mladini. Vendar bo knjižica zelo koristna tudi časnikarjem in drugim. Knjižica ima naslov »Prepovedane besede in zveze«.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

RAZPIS ABONMAJEV ZA SEZONO 1965-66

Repertoar:

1. Ivan Cankar: HLAPCI
2. DANTEJEV VECER (Ob 700-letnici rojstva)
3. Saša Skufca: JANKO IN METKA
4. RECITAL M. SARDOČEVE (Pisma gospe Lapinasse)
5. Robert-Duvivier-Jeanson: MARIE — OCTOBRE
6. SLOVENSKA NOVITETA
7. RECITAL J. LUKESA (Shakespeare)
8. Carlo Goldoni: GROBIJANI
9. PASIJONSKE IGRE
10. DOBRI VOJAK SVEJK (Češka dramatizacija po Haškovem romanu)

Od ponedeljka 20. t. m. dalje bodo abonmaji občinstvu že na razpolago v Tržaški knjigarni v ul. Sv. Franciška 20

SOLSKO OBVESTILO

Nižji tečajni izpit na Nižji trgovski strokovni šoli s slovenskim učnim jezikom v Trstu, Via Caravaggio 4, so opravili v jesenskem roku naslednji dijaki:

Bandi Fabij, Janko Valter, Pecchiari Aldo, Crismancich Neva, Gombač Marina, Rasoni Marija, Schillani Tatjana, Ukmar Danila.

SESTAVA OBCINSKEGA ODBORA

Vse kaže, da so se tri stranke leve sredine trdno odločile da vendarle še ta teden sestavijo občinski odbor. Krščanska demokracija je v glavnem sprejela zahteve socialističnih demokratov, ki bodo dobili tri mesta v občinskem odboru. Eno mesto naj bi zasedel poslanec Zuccalli. V odbor, in sicer kot odborniški namestnik z glasovalno pravico bo prišel tudi zastopnik SDZ.

Skupina demokristjanov občinskih svetovavcev je na svojem sestanku sklenila, da bo predložila kot novega kandidata za goriškega župana bivšega poslanca Mihaela Martino.

Sestava občinskega odbora bo torej sledeča: demokristjani z 18 svetovavci bodo imeli župana in tri odbornike. Socialisti imajo šest svetovavcev in bodo zastopani v občinskem odboru z dvema odbornikoma in enim namestnikom. Priborili so si proporcno najbolj številno zastopstvo. Socialisti s tremi svetovavci bodo imeli eno odborniško mesto. Slovenska demokratska zveza s tremi svetovavci pa eno namestniško mesto.

V pokrajinskem odboru so socialisti pustili socialnim demokratom podpredsedstvo, ker je njihov kandidat Semola prišel v tržiški občinski odbor. Pač pa dobi eno

Beneška Slovenija**St. Lenart:****NOVE POVODNI**

Prejšnji petek ponoči so zajele nove poplave vse nadiške doline. Nadiža je v eni uri narastla za pet metrov, ker so z divjo silo drli vanjo pritoki Kozica, Erbeč in Aborna. Kozica je poplavila Merso in Ošuje, kjer je vdrla v hiše in jih zalila en meter visoko. Aborna je pri Sovodnjah prestopila bregove in je pretrgala vodovod. Prebivalci so ostali brez vode.

Tudi v Bjaču so narastle vode poškodovale vodovod. V Briščih so poplavile pokopališče; odnesle so del zidu in popolnoma porušile kapelo. Na mnogih krajih so se vsipali na ceste blatni plazovi. Od vsepovsod javljajo veliko škodo in marsikatera vas je ob ves pridelek. V nedeljo popoldne so se zopet zgrinjali oblaki in je deževalo, ponekod tudi s točo. Matajurjevi grebeni so se pa pobelili s snegom.

Trbiž:**PO POPLAVAH**

Zadnje poplave so povzročile veliko škodo po vsej Kanalski dolini, ne samo na polju, ampak tudi po vseh cestah in progah, kjer je bil ustavljen promet do ponedeljka. Celo pri postaji v Ovčji vasi se je nabralo toliko vode, da so se morali stanovanjci izseliti iz ene hiše, katero je voda zalila dva metra na visoko.

Pri Naborjetu je narastla Bela odnesla kar štiri lesene moste in je s prodom na visoko zasula cesto. Pretrgan je bil tudi avtomobilski promet. Pri postaji v Pontebli je voda spodkopala zemljo, da se je utrgal blatni plaz in zasul cesto. Na postaji je pa mukala živina v tridesetih vozovih, ker ni vozil vlak proti Vidmu. Železniški most pri Dogni je bil namreč zelo poškodovan.

Pobegnili so že tudi vsi turisti, ki so prejšnja leta še v septembru dali precej zaslužka našim gostiščem.

odborniško mesto na pokrajini Marko Waltrisch, izvoljen kot neodvisnež na socialistični listi.

NARASČANJE CEN

Po splošnih zatrdilih so se veliki skoki cen za osnovne življenjske potrebščine nekoliko umirili. Vendar pa kažejo statistike še stalno, čeprav le počasno naraščanje.

Če vzamemo v državnem merilu za osnovno leto 1961 in indeks 100, kažejo številke, da je za povprečno delavsko ali uradniško družino štirih oseb znašal v letu 1965 ta indeks 124,6.

V Gorici je indeks potrošnje znašal že v aprilu letošnjega leta 126,4 ali za 26,4 enote več kot leta 1961. Za posamezne potrebščine je indeks sledeči: prehrana 127,5, obleka 125,2, električna in kurjava 114,5, stanarina 126,1, razni stroški 126,8. Gorica spada še vedno med najdražja mesta v Italiji.

SOVODNJE

V sredo 15. septembra t. l. je deželni odbornik za javna dela Masutto sprejel sovodenjskega župana Jožeta Češčuta, ki sta ga spremljala deželni svetovalec Pittoni in goriški pokrajinski svetovalec Waltrisch. Odborniku je župan Češčut prikazal nujne potrebe sovodenjske občine, zlasti kar se tiče ceste Rubije - Vrh in obnove ter gradnje novih šolskih poslopji.

Odbornik Masutto je objubil, da se bo zanimal za to, da bo zahtevam sovodenjske občine ugodeno. Sovodenjci upajo, da se bo to tudi zgodilo.

DRŽAVNA POMOČ ZA GORIŠKO INDUSTRIJO

Goriška javnost je z zadovoljstvom sprejela novico, da je vlada odobrila podjetju »Tržaška predilnica« pomoč iz posebnega sklada za financiranje majhnih in srednjih industrijskih podjetij na podlagi zakona številka 123 od 11. marca letos. Posojilo za modernizacijo tekstilne tovarne bo znašalo dve milijardi lir.

Pri pristojnih organih je posredoval deželni odbornik za finance Tripiani.

Podgora:**NOVA TRGOVINA — BREZPOSELNOST**

Pri zadružni poslovalnici v Podgori so začeli z obširnimi preureditvenimi deli. Trgovino nameravajo spremeniti v samopostrežno poslovalnico, ki bo začela poslovati že v začetku prihodnjega meseca. Uprava delavskih zadružnih trgovin je mnenja, da se veliki stroški za preureditev v samopostrežbo splačajo, ker se bodo obratni stroški znižali. Seveda bo tudi manj osebja ostalo v službi. Zadružniki so se uverili, da je mogoče tekmovati z zasebnimi veleblagovnicami le s skrčenjem obratnih stroškov.

Povsod krčijo, tako tudi v tkalnici, kjer še vedno ni polne zaposlenosti. Število delavstva se bo pa še bolj znižalo, ker postavljajo v obrat vedno nove avtomatske stroje.

V Safogu imamo isti pojav. Na število zaposlenih in na skrajšani urnik vpliva pa še zastoj v prodaji izdelkov. Patentirane samodelne statve iz te tovarne ne gredo

Iz Goriške

več tako naglo v promet kot prej in se zato zaloge kupičijo. Posledica pa je ta, da je bil na Goriškem v prvi polovici leta brezposelnih skoro 2500 tovarniških delavcev. Največ teh je iz podgorske industrijske cone.

Krmin:**PRAZNIK GROZDJA**

Letošnji pokrajinski praznik grozdja v Krminu ne bo vesel za naše vinogradnike. Trgatev se bo zakasnila. Toča in slabo vreme sta povzročila, da bo grozdja dosti manj in da bo slabše kot lani.

Krajevni turistični urad je pa le sklenil, naj se tudi letos obhaja jesenski praznik grozdja z razstavo in pokušnjo domačih vin in grozdja. Na sporedu praznika, ki bo trajal 18., 19. in 20. septembra, so še razne folklorne in športne prireditve.

Majhen zastoj je opaziti tudi pri pohištvenih podjetjih, čeprav krminsko pohištvo slovi daleč naokrog. Na razstavi v Pordenonu je prejelo združenje izdelovalcev pohištva kot odlikovanje srebrni pokal dežele.

Tržič:**LADJEDELNICE IN TOPLICE**

Ze nekaj časa se delo v tržiških ladjedelnih normalno razvija. Zahtevam delavcev sicer še ni popolnoma ustrezno, a vendar ni opaziti večjih stavkovnih gibanj, kot so nastajala lansko leto. Za nekaj časa je zagotovljeno tudi delo. Kmalu bodo postavili na gredelj novo velikansko motosterno z nosilnostjo 80 tisoč brutto-ton. To bo že četrta ladja te vrste, zgrajene v tržiških ladjedelnih. V obsežnih cisternah bo prevažala nad 99 tisoč kubičnih metrov nafte.

Poleg industrije zanimajo tržiško turistično dejavnost tudi stare rimske toplice nad močvirnim Lisertom. S primernimi napravami bi mogle tekmovati z drugimi znamenitimi toplicami v državi. Po raziskovanjih tržaškega geofizičnega zavoda so ugotovili, da privre iz velikih globlin topla voda, ki doseže do 40 stopinj Celzija. Vsako minuto se je nabere okrog 20 litrov, toliko kot v velikih termalnih vrelih. V vodi so raztopljene tudi mnoge zdravilne soli in celo radioaktivne snovi, kakršnih se v Italiji dobi zelo malo.

Tržiške toplice so uporabljali že Rimljani, poznali so jih v srednjem veku in do prve vojne. Potem so pa začele propadati. Z nevelikimi stroški bi jih mogli obnoviti in postale bi lahko za mesto bogat vir dohodkov.

OBVESTILO

Dijake in njihove starše opozarjamo, da je v teku vpisovanje v slovenske srednje šole, ki bo trajalo do 25. septembra. Pohitite z vpisovanjem! Vpisovanje za osnovne šole se je pa začelo danes 16. septembra.

V Gemoni bo v nedeljo 26. septembra 42. kongres Furlanskega jezikoslovnega društva.

Deželno umetniško društvo »Il Loggione« v Trstu je objavilo svoj okvirni načrt za bližnji koncertno sezono. Koncerte namerava prirediti v Trstu, Vidmu, Pordenonu, Gorici in Čedadu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Revija „TRIESTE“

Nova številka revije Trieste, ki je izšla te dni, posveča mnogo pozornosti najnovejšim političnim dogodkom v Trstu. O tem razpravlja članek Guida Botterja »Demokratski katoličani nasproti tradiciji«, v katerem avtor, ki spada med najvidnejše osebnosti Krščanske demokracije v naši deželi, definira stališče krščanskih demokratov, oziroma tiste struje krščanskih demokratov, ki jo predstavlja, do tradicionalne nacionalistične politike in skuša osvetliti nacionalne probleme na tukajšnjem področju v luči novih idej, za katere se bori njegova struja. Elio Apih obravnava v svojem članku vprašanje demokratičnega patriotizma in takoiimenovanega nacionalističnega patriotizma, tudi v zvezi z novejšimi dogodki v Trstu. Daniele Morpurgo pa razlaga v svojem članku »Liberalna opozicija«, zakaj se liberalna stranka v Trstu ne strinja s sedanjo politično smerjo sredinske leve, oziroma ji nasprotuje, kar zadeva sestavo občinskega odbora. Z istimi argumenti v znamenju politične aktualnosti se ukvarjajo še nekateri drugi avtorji, kot na primer Claudio Silvestri v članku »Da bo Italija zares velika omikana nacija«.

Nekoliko izven tega okvira izstopa po svoji tematiki obširna razprava Carla Schiffrerja »Dobra vlada italijanske države«. Ta prispevek hoče biti bolj odmaknjen in objektivni komentar iz zgodovinske perspektive o zadnjih dogodkih v Trstu. Schiffrer sega po primere v zgodovino. Objavljenih je tudi precej dokumentarnih fotografij.

V rubriki »Korespondence« najdemo članek Giorgia Cesara o njegovih vtisih s potovanja v Združene države. V njem skuša dati tudi kratko razlago najnovejših črnskih nemirov v Los Angelesu in razložiti, kolikor se pač da na kratko, ameriško psihologijo, oziroma značaj ameriške narodne skupnosti. Tako pravi npr.: »Združene države so kontinent v gibanju, v katerih predstavljata jezikovna enotnost in gospodarski sistem elementa kohezije.«

Samo informativnega značaja je članek o gospodarski reformi v Jugoslaviji, ki se drži v glavnem statistik. Članek ni podpisan. Aulo Rubino pa je prispeval članek o Avstraliji in o življenju italijanskih izseljencev na avstralski celini. Rubrika »Kronike« je tokrat precej pestra in prinaša poročila o festivalu fantastično znanstvenih filmov na gradu Svetega Justa in o jugoslovanskem filmskem festivalu v Pulju. V tem zadnjem članku, ki tudi ni podpisan, je rečeno med drugim: »Nova generacija režiserjev se bori proti tabujem in navadam ter postavlja jugoslovanski film na nove tehnične in humanistične temelje. Ni važno, če se v tehničnem pogledu kažejo preštevilna ponavljanja in preštevilna posnemanja po Felliniju in Antonioniju. S človeškega in vsebinskega stališča pa je ta napor, da se v filmu prikažejo aktualni problemi, zelo pomemben. Gotovo večji kot

MORAVIA OPROŠČEN ZARADI »DOLGČASA«

Preiskovalni sodnik v Rimu je oprostil pisatelja Alberta Moravia in njegovega založnika Valentina Bompianija obtožbe, da sta objavila nemoralno knjigo. Gre za Moraviovo roman »La noia« (Dolgčas). Državnemu tožilstvu sta ju prijavi dva zasebnika in sicer neki advokat iz Barija in neki profesor iz Rima. Obtožba se je glasila, da je roman »Dolgčas« pornografsko delo. Toda tudi javni tožilec je zahteval, naj bosta pisatelj in založnik oproščena, ker da je omenjeni roman v resnici literarna umetnina, ne pa pornografsko delo.

Preiskovalni sodnik je pritrdil branivcema, da je roman »Dolgčas« dostojno delo tako v zgodovinskem kot v socialnem pogledu, ker samo opisuje dogajanje in razpoloženje, ki je zelo pogosto v sodobni družbi. »Dolgčas« v odnosih med spoloma pomeni pogosto že isto kot obup. Kar pa zadeva obliko Moraviovega romana, je treba naglasiti — je rečeno v razsodbi — da ni v terminologiji, ki jo uporablja Moravia, nič prostaškega. V njegovih opisih ljubezenskih prizorov ni sledu uživanja opisovanju takih prizorov.

Ta roman je, kot znano, preveden tudi v slovenščino.

pri pisateljih, ki v tem smislu še ne znajo nuditi snovi in scenarijev, ki bi bili primerni za snemalne kamere.«

Dino Dardi piše o romanu Fulvia Tomizze »Peti letni čas«, Cesare Milanese o rezistenci v Furlaniji in D. D., verjetno Dino Dardi, o knjigi Enza Betizze »Nova nemška kultura«. Recenzirana je tudi pomembna knjiga »Flora del Carso« (Kraško rastlinstvo), ki jo je napisal Renato Mezzena, ravnatelj tržaškega muzeja za naravno zgodovino, in ki je pred kratkim izšla v Trstu pri založbi Lint z mnogimi lepimi ilustracijami. F. J.

VIKINSKE NAJDBE V AMERIKI

Ameriški arheologi so našli v bližini kraja Apetamaquid v Mainu na vzhodni obali Združenih držav okostje, o katerem mislijo, da gre za ostanek kakega Vikinga iz vikinške odprave, ki se je baje skrčala na obali Amerike nekaj stoletij pred Kristofom Kolumbom.

Ugotovili so, da je nosil tisti moški na prsih pločevinasto ploščico s štirimi vodoravnimi črtami, katero so našli zraven okostja. Našli so tudi ostanke njegovih las. To bo nov dokaz za trditev skandinavskih in zlasti norveških arheologov in zgodovinarjev, da so bili Vikingi pred Kristofom Kolumbom v Ameriki, kjer da so pristali v deželi, katero so imenovali Vinland, to je Vinska dežela, po divji trti, ki tam raste. Po mnenju skandinavskih arheologov je bila to obala Labradorja ali Nove Skotske.

Lani se je mudila na Labradorju norveška odprava, ki je odkrila nekaj predmetov, o katerih misli, da so pripadali Vikingom, in baje tudi ostanke vikinških koč.

V spomin dveh zaslužnih mož

V nedeljo s'a bili v Kobaridu in na Vrsnem slovesnosti, posvečeni spominu dveh mož, ki sta bila zaslužna za vse primorske Slovence.

V Kobaridu je poseben odbor bivših goriških študentov odkril spominsko ploščo politiku, založniku in časnikarju Andreju Gabrščku. V lepem vremenu se je zbrala pred njegovo rojstno hišo množica domačinov in gostov iz Gorice, Trsta in Ljubljane. Predsednik odbora Gorkič je odprl slavnost, nar kar je padla zavesa z okrašene spominske plošče. Domači pevski moški zbor je zapel nekaj Gregorčičevih pesmi. Predsednik kobariškega prosvetnega društva je sprejel ploščo v varstvo. Podpredsednik okraja pa je pozdravil vse, ki so se prišli pokloniti spomni velikega kobariškega rojaka. Po pogumni deklamaciji malega dijaka je stopil h plošči slavnostni govornik profesor Rado Bednarik iz Gorice. V svojem govoru je naglasil, da »se sme prav kobariški svet ponášati s sijajno vrsto borbenih delavcev za svoj rod in dom, kakor da jim je beseda pevca - vidka zibel zibala. Kar po tem trgu se ozri- mo,« je rekel govornik. »Tam stoji prerok pesnik Simon, nasproti njemu je spomin na Volariča, čigar melodija nikoli več ne mine; še je tu Krilan, ki ubira nežno harfo; njen je še opominja, okrog učitelja Carlja se pa deca zgrinja. Še ta in oni je v kamnu ali bronu morda pozabljen, njegov spomin pa tli kot večni žar, gori v ljubezni in še pozne rodove s svojim vzgledom k vzponu in delu budi.«

»Med vrsto teh naših mož sodi tudi politik, založnik, pisatelj in žilavi pobornik za pravice vseh primorskih Slovencev, Andrej Gabršček,« je nadaljeval prof. Bednarik. »Njemu odkrivajo stari goriški študentje

Kulturne novice

Od 18. septembra do 18. oktobra bo v Firencah, v palači Strozzi, četrta tržna mednarodna razstava antikvariata.

Letošnji knjižni velesejem v Frankfurtu na Ma'ni bo, kot kaže, največji, kar je bilo podobnih prireditev do sedaj v evropskih deželah. Za sejem, ki je po svojem vrstnem redu sedemnajsti in se bo vršil od 13. do 18. oktobra, se je že prijavilo blizu 2.500 razstavljalcev iz 38 držav.

Oktobra se bo obnovilo sodelovanje med Zvezo Italijanov v Istri in na Reki in tržaško Ljudsko univerzo. Te dni so objavili spored skupnih prireditev.

Znana italijanska glasbena založba »Ricordi« se pogaja z neko tukajšnjo glasbeno založbo za odkup vseh opernih partitur istrskega skladatelja Antonia Smareglie. Gre za kakih 10 oper.

V Cortini d'Ampezzo so izročili 13. evropsko nagrado Cortina-Ulisse profesorju Ladislau Mitterju za njegovo knjigo »Zgodovina nemške literature od pietizma do romantike«.

ARHEOLOŠKA RAZISKOVANJA NA SREDNJEM VZHODU

Predsednik italijanskega instituta za Srednji Vzhod prof. Giuseppe Tucci je odpotoval z letalom na novo arheološko raziskovanje po Perziji, Afganistanu in Pakistanu. Pri odhodu je izjavil, da odhaja tja v okviru nove akcije arheoloških izkopavanj. S temi izkopavanji so začeli arheologi Italijanskega instituta za srednji Vzhod pred nekaj leti in so doslej odkrili izredno zanimive sledi grško-rimske kulture na Srednjem Vzhodu, na krajih, o katerih so doslej mislili, da so bila daleč izven območja sredozemskih kultur.

S temi izkopavanji intenzivno nadaljujejo. Sedanja odprava šteje 36 arheologov in tehnikov.

spominsko ploščo, da bo za vedno pričala, kako ve tudi sedanji rod spoštovati in ceniti trud in uspehe prednikovih rok, srca in uma. Bolj kot kamenita plošča pa naj nas vse spominja na tega moža njegovo vztrajno delo, s katerim si je sam izklesal spomenik, ki ga rja ne razje in ne uniči vihar.«

Nato je govornik orisal Gabrščkovo delo v Gorici od 1889 dalje do vojne in njegove poveljne napore vse do njegove smrti leta 1938. Oglasili so se še drugi govorniki, med njimi Ludvik Zorzut, ki je s šegavo pesmijo povil spomine na slavljenca s staro sholarsko tradicijo. Podpredsednik slovenskega časnikarskega društva Bogdan Pogačnik pa je prebral nekaj arhivalnih odlomkov na Gabrščkovo delo.

Popoldne ob treh so obhajali podobno slovesnost na Vrsnem. Tudi tu je odbor nekdanjih goriških študentov — zdaj so seveda že preko jesenske dobe — vzdal spominsko ploščo na rojstni hiši dr. Antona Gregorčiča, državnega in deželnega poslanca. Škoda, da se je začelo vreme kaziti; vendar pa se je v rojstni vasici obeh Gregorčičev zbralo precej ljudi in odličnih gostov. Spominski govor je imel pred ploščo pisatelj France Bevč. V svojih besedah je poudarjal predvsem Gregorčičeve zasluge za slovenske šole v Gorici in njegovo žilavo prizadevanje za dosego pravic svojemu ljudstvu.

Že v dežju je domača deklica nastopila z deklamacijo, oglasil se je pevski zbor, Zorzut pa je spet z vezano besedo dvignil razpoloženje navzočih, ki so vztrajali do zadnjega pod dežniki ali strešnimi napušči.

Vsi so odhajali s svečanosti z zavestjo, da so stari bojovníki za slovenstvo in kulturo polagali temelje, na katerih je mogoče danes graditi.

GOSPODARSTVO

Gospodarska šibkost Indije in Pakistana

Ce se bo vojna med Indijo in Pakistanom še nekaj časa nadaljevala, bo povzročila polom že tako zelo šibkih gospodarstev obeh držav.

Indija je že več mesecev na robu gospodarskega propada, Pakistan pa si je še le v zadnjem času in z največjim naporom ustvarjal nekaj osnovnih pogojev za začetek gospodarskega razvoja. Obe državi pa sta tudi v najpotrebnejšem navezani na tujo pomoč, na primer na hrano za lačno prebivalstvo in na najnujnejšo opremo za začetek svoje industrializacije.

V Indiji izkrcajo po dvajset tisoč ton ameriške pšenice na dan, kar pa komaj zadostuje, da obvaruje indijsko prebivalstvo pred črno lakoto. Peti indijski petletni načrt, ki bi ga bili morali začeti uveljavljati s prihodnjim letom, so morali spremeniti zaradi pomanjkanja denarja za njegovo financiranje. Obe državi pa zdaj pravljata dragocena sredstva za vojno.

Pred dvema tednoma so dosegle indijske rezerve zlata in trdnih valut tako nizko stanje — znašale niso niti 435 milijonov dolarjev — da je bil dosežen skoraj že minimum, potreben, da indijski gospodarski stroj sploh še deluje. Samo z najdoslednejšim nadzorstvom nad trošenjem proračunskih sredstev in s kar najbolj previdno uvozno in izvozno politiko bi lahko upali, da ohranijo vsaj tako stanje še za naprej. Ministrski predsednik Shastri pa namerala zdaj ponovno spremeniti gospodarski načrt, da bi ga prilagodil nujnim vojnim potrebam. Jasno je, da bodo pri tem opustili mnogo načrtov za nove industrije in da marsikatero nove gospodarske pobude ne bodo niti začeli.

Pakistan je sicer napravil v zadnjih letih nekaj pomembnih gospodarskih korakov naprej, vendar pa lahko zdaj izgubi še več. Za obe državi pa so lahko gospodarske posledice sedanje vojne iste, namreč: pogubne. Ljudske mase v obeh državah — 450 milijonov Indijcev in 110 milijonov Pakistancev — bodo morale še dolgo čakati na kako toliko zaželeno spremembo na bolje. V Indiji se cene živil že dvigajo in vedno več vrst blaga racionirajo.

Toda vojna ne škoduje samo Indiji in Pakistanu. Mnoge druge države, po večini zahodne, so investirale na indijskem polotoku velike vsote in sredstva, ki bodo morala izgubljena. To je bil prvi primer velikega mednarodnega sodelovanja med indu-

STANJE ITALIJANSKEGA GOSPODARSTVA

Indeks industrijske proizvodnje v Italiji je junija 1965 znašal 246,4. Tako se je zmanjšal za 3,7 odstotka v primeri z majem letos, a je napredoval za 4,1 odstotka v primeri z laskim junijem. V prvem šestmesečju letos v primeri z istim časom lani znaša porast 0,4 odstotka.

Po poročilu ISTAT-a je primanjkljaj trgovinske bilance v prvih šestih mesecih letos znašal 59,8 milijarde lir ali 92,1 odstotka manj kot v istem času lani. Izvoz je napredoval za 23,8 odstotka, a uvoz je nazadoval za 11,1 odstotka.

strializiranimi državami, da bi reševale ti dve zelo revni deželi, ki pa se ponasata s starodavno kulturo, iz najhujše bede. Tako so na primer Združene države dale Indiji doslej v obliki gospodarske pomoči že nad šest milijard dolarjev, Pakistanu pa več kot štiri milijarde. S to pomočjo so hotele omogočiti obema državama, da bi se obdržali na dostojni življenjski ravni in da bi lahko organizirali svoje gospodarsko življenje ter se vsaj začeli industrializirati. Zdaj pa gre velik del te pomoči za vojno zaradi Kašmira.

Ker so Združene države in Velika Britanija že izjavile, da ne bodo na tak način financirale te nesmiselne vojne, bosta morala Indija in Pakistan resno presoditi svoj položaj. Če bo dotok tuje pomoči usahnil, bo opustošenjem na bojiščih v kratkem sledil tudi gospodarski polom obeh držav.

ZALOSTNA STATISTIKA

Po zadnjih ugotovitvah organizacije UNESCO, živi na svetu 700 milijonov ljudi, ki ne znajo pisati in brati. Ta številka predstavlja skoro polovico odrasčenega svetovnega prebivalstva. K tej množici neizobraženih ljudi je treba prišteti še nad 300 milijonov napolanalfabetov, ki znajo samo nekoliko brati, pisati pa ne.

Po podatkih ljudskega štetja iz leta 1961 je v Italiji skoraj štiri milijone analfabetov in približno sedem milijonov ljudi, ki se le za silo podpišejo in znajo napol čitati. Niso pa dovršili niti osnovne šole. V tem pogledu se uvršča Italija poleg Španije, Portugalske in Jugoslavije, na eno zadnjih mest med evropskimi državami.

TRST GRADI LADJE ZA POLJSKO

Konec septembra bodo splavili v Trstu prvo od dveh tovornih ladij, kateri gradi ladjedelnica Svetega Marka za Poljsko. Ladji imata po 23 tisoč ton. Dve ladji iste vrste za družbo Fincantieri pa so že splavili.

Ze 3 leta in sicer od leta 1961-62 naprej, delajo na ozemlju od Piemonta do Benetk široko-potezne poskuse z gnojenjem pšenice z dušikom (azoto). Poskušajo gnojenje z različnimi količinami dušičnatega gnojila na 1 ha, gnojenje v različnih krajih in pri različnih sortah. Torej želijo odgovor na mnogo različnih vprašanj.

Količinsko preizkušajo 5 različnih količin: eno parcelo pustijo brez gnojila, drugo gnojijo s 30 kg dušika na ha (200 kg apnenega solitra-nitrato di calcio), tretjo s 60 kg dušika na 1 ha (= 400 kg apnenega solitra), četrto z 90 kg in peto s 120 kg istega gnojila na 1 ha. Če določimo na parceli brez dušika pridelok kot 100, se je srednji pridelok v teku trolejta dvignil na drugi parceli za 11%, na tretji za 26%, na 4. za 32% in na 5. za 38%. Glede odstotkov so seveda velike razlike v posameznih pokrajinah, kar je odvisno predvsem od naravne rodovitnosti zemlje. Najvišji odstotki

Pakistan in njegovi ljudje

(Nadaljevanje s 3. strani)

in pisati. — Poseben problem je, uvesti v ves ta napredek in trud ženstvo, ki je še bolj zaostalo kot moški svet. Videli smo že, kako so se dekleta po mestih vrgle na izobrazbo, a na deželi vlada še kup predsodkov in tradicij, ki ženo zadržujejo v zaostalosti.

Oblačila

Obleke domačega ljudstva so bogate in živobarvne. Može se pokrivajo z različnimi turbani. Nekateri se oblačijo po evropsko, drugi pa spet nosijo »sherwani«, suknjič, zapet z gumbi do vratu, pa »turške hlače«. Tehbund ali »dhotti« imenujejo nošo, ko si mož ovije spodnji del telesa z dolgim kosom belega blaga.

Tudi ženstvo se v noši zelo razlikuje. Tiste, ki se nosijo po arabsko, turško in iransko, uporabljajo bodisi široke bodisi ozke dolge hlače. »Shalvar-kamiz«: široke hlače in obleka do kolen, naredi ženo preprosto, a dostojno oblečeno. Zelo v veljavi je sari, ki ima svoj početak pri Grkih in je pač najlepša ženska obleka na svetu, ker napravi žensko dostojanstveno, skromno in lepo, vse obenem. Nogavic nihče ne nosi. Namesto čevljev imajo sandale, ki se drže noge s prevezo med palcem in prvim prstom.

Ovratni prti iz kašmirske volne in ročno vezani slove po svoji lepoti po vsem svetu.

Islam v Pakistanu

Približno 90% Pakistancev pripada islamski veroizpovedi. Druge verske manjšine so kristjani, parzi (Zarasturovi) in nekaj malega budistov. Na žalost vpliv zahoda na vzhod v pogledu vere ni bil keristen. Pakistancem je od zapada sprejel civilizacijo in tehnični napredek ali ga vsaj sprejema, pohujšuje se pa spriči razdora in razcepljenosti krščanskega sveta. Tudi v kolikor se sreča s krščanstvom na lastnih tleh, ga v oči bodejo številne sekte protestantizma, pa še katolištvo ob njem. Za mohamedanca je ta pojav krščanske neenotnosti nekaj nerazumljivega in mu niti ne gre za to, da bi kaj ločil med enim in drugim. Veruje, da je »vera svetovnega bratstva«, kakor gledajo na islam, edina zmorna prinesiti človeštvu tako zaželeni mir in pravico. Tudi se mohamedanec pohujšuje nad propadom zapadne družine in sklepa, da je poligamija bolj uspešna oblika zakona. Mohamedanec je znan po svoji javni veroizpovedi petkrat na dan. Ko ob določenih uri klicar k molitvi s stolpa mošeje povzdigne svoj glas, dober mohamedanec v Pakistanu pade na svoje obličje ne glede na kraj ali okoliščine in pomoli.

Toda kakor drugod tudi v Pakistanu mohamedanci čutijo, da mora njihova veroizpoved doživeti prenovljeno razlago, posebno v pogledu socialnih in državnih zakonov, ki se morajo prilagoditi mohamedancu dvajsetega stoletja. Vprašanje je samo, kdo naj se loti nove razlage, kdo naj prevzame to odgovornost. Manjka jim tovrstnih učencakov in tudi avtoritete, manjka jim učenškega foruma kot ga na primer ima sveta Cerkev, kar prav zdaj ob koncilu doživljamo.

Gnojenje pšenice z dušikom

so v provinci Milano, najnižji pa v provinci Bologna.

Glede sort so mogli seveda preizkušati le omejeno število sort, pač one, ki so najbolj priljubljene. Trenutno spadajo med te sorte Argelato, Mara, Funo, Leonardo in S. Pastore. Povprečno so dale vse skupaj 40,9 stotov hektarskega donosa, najvišji pa je bil pri sorti Leonardo (42,4 st.), kateri je od blizu sledila sorta S. Pastore s povprečnim hektarskim donosom 42. stotov. V vseh letih je bil najvišji hektarski donos pri sorti Argelato, in sicer 48,1 st. pri gnojenju 120 kg dušika na 1 ha.

Iz tega je razvidno, da se z gnojenjem lahko znatno zviša hektarski donos pšeničnega zrnja, s čimer zmanjšamo lastno ceno in dosežemo višji čisti doprinos. Seveda ne smemo misliti, da bi dosegli še večje uspehe, če bi gnojenje količinsko še povišali. Do gotove meje se izplača, potem pa ne več.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

O tedanjih razmerah na Primorskem je neki list takole pisal:

»Težki udarci, ki padajo po našem ljudstvu, nas silijo, da se ozremo po drugih evropskih državah, da vidimo, kako se godi tam narodnim manjšinam. Pisati hočemo o tem zato, ker želimo bralce poučiti, da bodo znali prav oceniti politiko rimske vlade do Slovencev in Hrvatov. Danes bomo govorili o pravicah narodnih manjšin v Jugoslaviji.

Pravice drugorodcev so zajamčene v mirovni pogodbi, ki se je sklenila po prvi svetovni vojni leta 1919. v St. Germainu na Francoskem.

Drugi člen te pogodbe pravi dobesedno:

173.

Dr. E. BESEDNJAK

»Jugoslavija se obvezuje, da zajamči vsem državljanom brez razlike rojstva, narodnosti, jezika, vere ali plemena popolno prostost razvoja v **narodnem življenju.**«

Kaj se to pravi? Ali niso to besede, ki jih vlada lahko tolmači in obrača, kakor sama hoče? Ne! Pogodba je jasna in natančna. Člen sedmi pravi, da uživajo vsi jugoslovanski državljanji brez razlike vere in jezika popolno svobodo glede svoje **vere, svojega časopisja in v vsem društvenem in gospodarskem delovanju.**«

Svoboda vere pomeni, da se vlada ne sme vtikovati v načela in zapovedi vere. Če torej vera zaukazuje, da se mora vršiti pridiga in verouk v materinem jeziku, mora država to načelo pustiti na miru in ga lepo spoštovati. To je važno, ker je rimska vlada kršila svobodo in prostost naše vere!

In ali ni važna svoboda časopisja? Saj se vsi spominjamo, kako so naši oblastniki izdali krivični ukaz o dvojezičnosti časopisja. Ali je to bila svoboda tiska?

In prostost društvenega življenja? Ali ni to naravnost temeljnega pomena za vsak narod?

Kako težko so udarjene tiste naše občine, kjer je vlada kar meni nič tebi nič naša društva razpustila! Kakšna žalost, kakšen obup in srd med ubogim ljudstvom, ki se ne sme več izobrazovati. Samo kdor je to izkusil, razume, kaj pomeni svoboda v društvenem življenju.

ZASEBNE ŠOLE IN DRŽAVA

Vendar se pogodba ne ustavlja pri svobodi vere, časopisja in društvenega življenja. Člen osmi pravi: »Manjšine imajo pravico ustanavljati na lastne stroške šole in rabiti v njih brez **vsake omejitve svoj lastni jezik.**«

Kako neprecenljive važnosti je ta pravica! Glejte Gorico! V Gorici imamo S. Gregorčičev dom, Šolski dom, Mali dom in Novi dom: štiri krasne palače, ki jih je narod sedel iz lastnih žuljev, da se odprejo v njih šole za slovenske otroke. Vlada je trdosrčna, kruta, krivična in nam šol ne dovoli. In kakor v zasmeh so nastanili v tistih palačah italijanske šole, iz katerih je pregnan slovenski jezik.

Pa kaj bi govorili o ljudskih šolah! Niti kuhinjske in gospodinjske za naša dekleta nam ne marajo dovoliti. Naša okoliška dekleta se zaradi vladne prepovedi ne morejo učiti ne šivati ne kuhati ne gospodinjiti!

Toda senžermenska pogodba nikakor ne določa, da si morajo drugorodci vzdrževati sami svoje narodne šole. Ona pravi le, da si

jih **smejo.** Pravilo pa je, da mora plačevati ljudske šole **država.** Člen deveti pravi: »Kjer je precejšnja manjšina drugorodcev, tam se mora vršiti pouk v ljudskih šolah v materinem jeziku.« Država pa ima seveda pravico, da uvede državni jezik kot obvezen **predmet.**

PRAVICE MANJŠIN TEMELJNI DRŽAVNI ZAKONI

Res je, da so imenovane narodne pravice drugorodcev razločno zapisane v senžermenski pogodbi, toda kdove, kakšno veljavo imajo v notranjosti države?

Na to odgovarja točno in jasno prvi člen pogodbe, ki pravi, da imajo vse te pravice **»veljavnost temeljnih državnih zakonov** in da ne sme noben zakon, nobena naredba, noben vladni ukrep **tem pravicam nasprotovati** ali jih celo razveljaviti.«

To pomeni, da prisegajo na nedotakljivost narodnih pravic drugorodcev kralj, vsi ministri, poslanci in vsi državni uradniki. Vsak orožnik v državi mora ob nastopu svoje službe priseči na ustavo in s tem na neprekršljivost narodnih pravic manjšin. Noben zakon, nobena odredba, noben odlok ne sme pravicam drugorodcev nasprotovati.

Omeniti moramo še največjo in najvišjo zaščito, ki je priznana drugorodcem v Jugoslaviji. Člen enajsti senžermenske pogodbe pravi: »Jugoslavija priznava, da so vse določbe, ki se tičejo narodnih, verskih in jezikovnih manjšin, **pod zaščito Zveze narodov.**«

Člen enajsti gre še dalje in pravi: »Ako bi večina v Zvezi narodov sklenila spremeniti določbe o zaščiti manjšin v Jugoslaviji, tedaj se Amerika, Anglija, Francija, Italija in Japonska obvezujejo, da ne bodo priznale takega sklepa.«

Niti večina Zveze narodov ne more vzeti drugorodcem priznanih jim narodnih pravic!«

(Dalje)

»Kaj naj vam rečem? Vem samo, da so ogromne, drugega nič, kajti od dneva, ko je prišel sem, ni še nihče prestopil praga njegove hiše.«

»Toda vi si ne morete misliti, kakšne zbirke hrani v svojih dvoranah? Slike? Svilene tkanine? Kipe? Dragulje?«

»Pri moji veri, gospod,« je izjavil vratar in skomignil z rameni, »zaradi mene bi bilo lahko tudi korenje, ker vam ne morem prav nič povedati. In kako tudi? Hiša je kot trdnjava, saj vidite tudi sami.«

Francis ga je razočaran pustil. Toda vratar ga je poklical nazaj.

»Zdaj mi je prišlo na misel,« je dejal, »da je mr. Vandeleur veliko potoval in da mi je nekoč neka starica povedala, da je prinesel s teh svojih potovanj precej diamantov. Če je to res, mora biti za temi polkni tam čedna draguljarna!«

V nedeljo zvečer se je Francis prav zgodaj znašel v gledališču in zasedel sedež, ki mu je bil določen. Sedež, ki so mu ga kupili, je bil samo za dva ali tri številke bolj nazaj od lož v prvi vrsti. In ker je bil seveda ta sedež izbran s kakim posebnim namenom, si je Francis dejal, da bo morda lahko kaj uganil iz njegovega položaja.

Nagonsko mu je prišlo v zavest, da mora biti loža na njegovi desni v neki zvezi z dramo, v kateri je sam nehote eden od igravcev. In tista loža je bila res na takem mestu, da bi lahko osebe, ki bi bile v njej, neovirano opazovale njega, kolikor bi hotele, medtem ko bi bile same zaradi njegovega sorazmerno nizko ležečega sedeža dovolj zakrite pred njegovimi pogledi. Zato je sklenil, da niti za hip ne bo izpustil lože iz oči, in medtem ko je opazoval ljudi v gledališču ali pa se delal, kakor da pozorno spremlja dogajanje na odru, je ves čas škilil v ložo.

Drugo dejanje je trajalo že precej časa in se je bližalo h koncu, ko se je odprl vhod v ložo in sta vstopili dve osebi ter sedli v sencq. Francis je komaj obvladal svoje razburjenje. Bila

■ 31 ■

R. L. STEVENSON

MAHARADŽOV DIAMANT

Zgodba o hiši z zelenimi polkni

sta mr. Vandeleur in njegova hčerka. Kri mu je začela burno utripati v žilah in arterijah, v ušesih mu je šumelo in v glavi se mu je kar vrtelo. Vendar se ni upal ozreti, da bi ne vzbudil sum. Prebiral je spored, ki ga je držal v roki, in ga vedno spet prebral od začetka do konca, od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor, da se mu je že kar mavrično spreminjal pred očmi. Tudi oder se mu je zadel fantastično daleč, glasovi in kretnje igravcev pa nevažni in nesmiselni.

Od časa do časa pa se je vendar drznil vreči nagel pogled v ložo in v nekem hipu se mu je zazdelo, da je ujel dekličin pogled. Začutil je, kako ga je spreletel srh po vsem telesu, in zazdelo se mu je, da je zagledal pred seboj paradiž!

Kaj bi dal, ko bi le mogel slišati kakšno od besed, ki sta si jih izmenjavala oba Vandeleurja... Ko bi mogel opazovati njuno obraza s svojim gledališkim kukalom in brati izraz njunih obrazov! Čutil je, da se v loži odloča njegova usoda, pri tem pa ne more sam ničesar storiti, ne more slišati, kaj razpravljata, ampak mora pasivno sedeti, poln mrzlične tesnobe!

Končno je bilo dejanje pri koncu, zavesa je padla in ljudje so začeli odhajati ven na odmor. Naravno je, če se tudi sam vzdigne, je pomislil, in prav tako naravno in celo nujno je, da gre mimo lože Vandeleurjevih. Zbral je pogum in se začel povesenih oči bližati loži.

(Dalje)

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

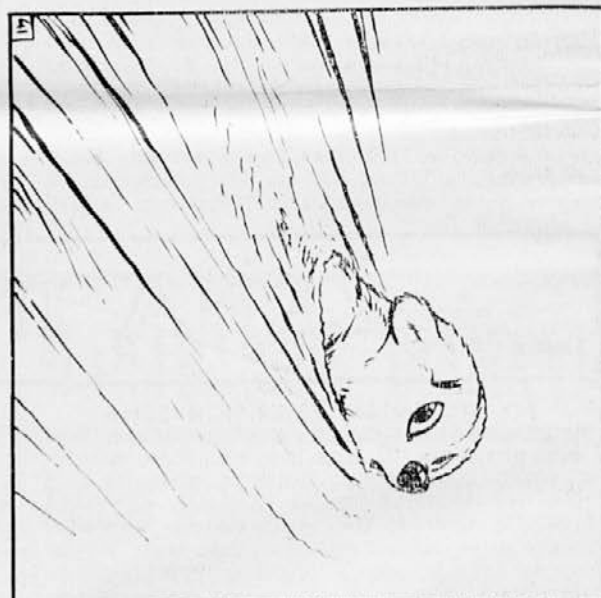
Snežek

8

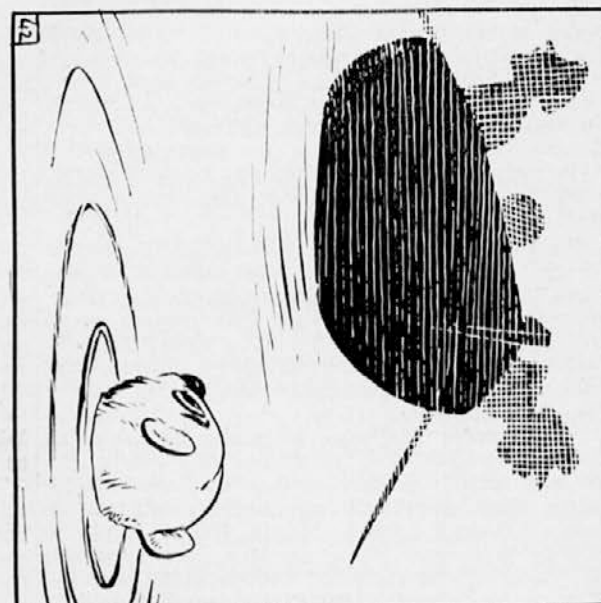
piše in riše
Miki Muster

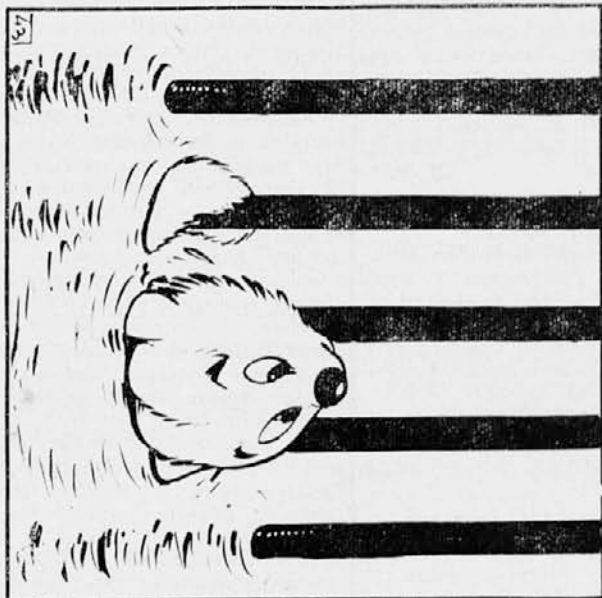
40. Že je mislil, da je po njem. Čutil je, da ni kos dolgim krakom zasledovalcev, ki jih je bilo vedno več. Sreče mu je bilo v ušesih in srca mu je pohajala. Se nekaj skokov in utjeli ga bodo. Tedaj pa mu je zmanjkalo tal pod nogami. Pijlski! In že je bil v globokem ribniku. Kakšna sreča, da je znal plavati.

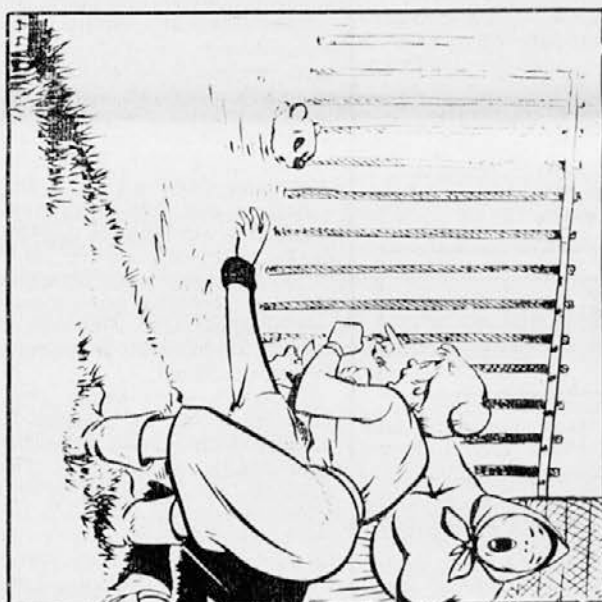
41. Ko je prišel na površje, je bil že toliko oddaljen od brega, da ga zasledovalci niso mogli videti. Slušal je razburjeno žlobudranje in ker se je bal, da bodo zaplivali za njim, je začel urno rezati valove. Bil je že daleč, ko je zaslišal človeške glasove pred seboj. Bil je obkoljen, ljudje so ga čakali povsod.

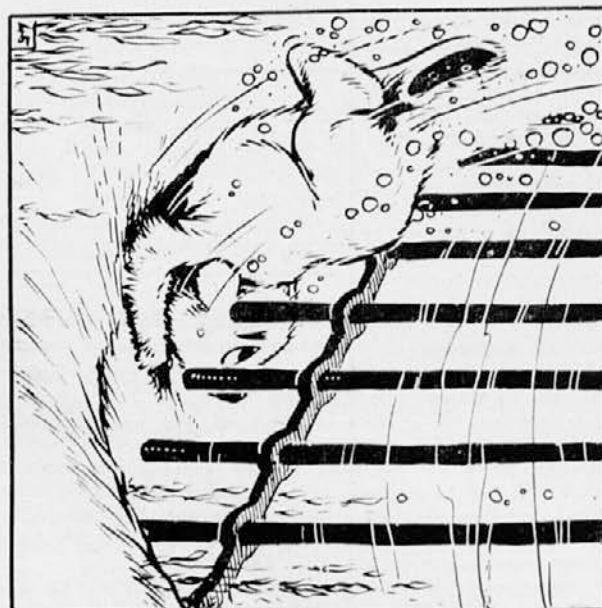
42. Napreji ni mogel, nazaj tudi ne. Poizkusil je še na eno stran, toda tudi tam so stali na obrežju sovražniki. Izgubljen je. Iz megle se je zaslišalo pljuskanje in zagledal je obrs čolna, ki se mu je približeval. Snežek je globoko zajel sapo in izgubil pod gladino. Čutil je, kako ga je zagrabili podvodni tok.

43. Ko je spet pogledal iz vode, se je znašel pred nekako mrežo. O colnu ni bilo ne duha ne sluha. Oprtjel se je kovinske mreže in pristuhnul. Od vseh strani je slišal kricanje, le z one strani mreže ni bilo slišati ničesar. Tja mora priti, tam ni ljudi. Pogledal je navzgor, toda mreža je bila tako visoka, da ji v megli ni videl vrha.

44. Preplezati je ne bo mogel. Zaplaval je ob njei, toda ko je prišel do brega, so ga tam opazili in le malo je manjkalo, da ga niso utjeli. Vrnili se je tja, kjer je bil prej, toda ljudje so sedaj vedeli, kje ga morajo iskati. Zaslišal je udarce vesel. Snežek je zajel sapo in se potopil.

45. V medvedkovi glavi so se podile misli. Nekako mora priti na ono stran mreže, če noče, da ga utamejo. Toda kako? Morda mreža ne sega do dna? Zaplaval je v globino in res, prav pri dnu, med valjučkimi vodnimi rastlinami je našel sprano, skozi katero se je potegnil. Bil je svobodni.